

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.02.2004, sp. zn. 25 Cdo 1839/2003, ECLI:CZ:NS:2004:25.CDO.1839.2003.1

Číslo: 57/2005

Právní věta: Usnesení obsahující výzvu žalovanému podle § 114b odst. 1 o. s. ř. může vydat pouze předseda senátu (samosoudce).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.02.2004

Spisová značka: 25 Cdo 1839/2003

Číslo rozhodnutí: 57

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: § 114b odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.
§ 153a odst. 3 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se domáhala zaplacení částky 167 715 Kč s příslušenstvím na náhradě škody podle zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, která jí byla způsobena jelení zvěří v době od 25. 2. 2002 do 13. 3. 2002 na osetém poli o výměře 20,6 ha v honu Z. J. v honitbě MS P., který má v nájmu a k němuž žalovaný vykonává právo myslivosti. Nárok na náhradu škody žalobkyně uplatnila u rozhodčí komise Okresního úřadu v R., referátu životního prostředí, která o něm rozhodla dne 19. 4. 2004, avšak vzhledem k tomu, že žalobkyně nesouhlasila s výší přiznané náhrady, pozbylo rozhodnutí komise účinnosti. Pro účely soudního řízení vyžádala žalobkyně znalecký posudek, jímž výše škody byla stanovena na částku 167 715 Kč.

O k r e s n í s o u d v Rokycanech rozsudkem pro uznání ze dne 13. 9. 2001 uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 167 715 Kč s 5,5% úrokem z prodlení od 1. 6. 2002 do zaplacení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Dospěl k závěru, že byly splněny zákonné předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 a 4 o. s. ř., neboť odpor proti platebnímu rozkazu ze dne 14. 6. 2002, který žalovaný podal dne 29. 7. 2002, neodůvodnil, a ani ve lhůtě 30 dnů běžící od podání odporu nepodal podle § 114b odst. 1 o. s. ř. vyjádření, v němž by vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a označil důkazy k prokázání svých tvrzení, ač k tomu byl vyzván a byl poučen o následku (uznání uplatněného nároku), pokud se včas nevyjádří, popřípadě nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání. Proto se má ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. za to, že žalovaný uplatněný nárok uznává.

K odvolání žalovaného K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 1. 4. 2003 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně, že předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání byly splněny, a námitky žalovaného, že v daném případě měla být vydána výzva podle § 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř., a nikoliv výzva podle § 114b odst. 1 a 2 o. s. ř., a že výzva podle § 114b odst. 1 a 2 o. s. ř. měla být učiněna formou samostatného usnesení, neshledal důvodnými. Dovedil, že je na úvaze soudu, jaký postup v konkrétním případě v souvislosti s výzvou k vyjádření zvolí, a že v dané věci její povaha vyžadovala, aby pro účely přípravy jednání bylo k dispozici stanovisko žalovaného, neboť se jedná o skutkově i právně obtížnou věc, jež vyžaduje kvalifikovanou přípravu jednání. Pokud žalovaný žádal o prominutí zmeškání lhůty k podání vyjádření, vycházel krajský soud z názoru, že v případě soudcovské lhůty podle § 114b odst. 1, věty druhé, o. s. ř. (jejíž délka byla v daném případě stanovena zákonným způsobem), se nelze úspěšně domáhat prominutí jejího zmeškání podle § 58 o. s. ř., neboť to je možné jen u zákonných procesních lhůt, pokud to zákon nevyklučuje. Účinky zákonné fikce uznání (§ 114b odst. 5 o. s. ř.) mohl žalovaný odvrátit jen tím, že by v určené lhůtě soudu sdělil, jaké konkrétní vážné důvody mu ve splnění uložené povinnosti podat vyjádření brání a kdy tuto povinnost splní. Za stavu, kdy z obsahu spisu vyplývá, že žalovaný v určené lhůtě 30 dnů úkon (vyjádření) neučinil a vyjádření podal až po vydání rozsudku pro uznání, považoval odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně za správné a proto je podle § 219 o. s. ř. potvrdil.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a podává je z důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., neboť má za to, že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 114b odst. 5 o. s. ř. Namítá, že v dané věci měl soud prvního stupně postupovat nejprve podle § 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř. a teprve poté podle § 114b odst. 1 o. s. ř., neboť postup podle § 114b odst. 1 o. s. ř. je namístě v případě, že to vyžaduje povaha věci nebo okolnosti případu. Odvolací soud sice v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že podmínky pro postup podle § 114b odst. 1 o. s. ř. byly vzhledem k obtížnosti věci po skutkové i právní stránce splněny, avšak blíže se touto otázkou nezabýval. Dovolatel nesouhlasí ani s názorem krajského soudu, že usnesení s výzvou k vyjádření podle § 114b odst. 1 o. s. ř. může být součástí výrokové části platebního rozkazu, a s poukazem na ustanovení § 167 odst. 1 a § 172 odst. 1 o. s. ř. dovozuje, že pokud zákon výslovně pro postup podle § 114b odst. 1 o. s. ř. stanoví jako formu rozhodnutí usnesení, nelze výzvu k vyjádření učinit formou platebního rozkazu (či rozsudku). Soudy obou stupňů tudíž nesprávně vycházely z názoru, že v daném případě nastala fikce uznání nároku podle § 114b odst. 5 o. s. ř., a to přesto, že nebylo vydáno usnesení podle § 114b odst. 1 o. s. ř., a navíc, uznal-li soud prvního stupně žalovaného povinným k zaplacení peněžité částky po uplynutí 30 denní lhůty k vyjádření, „přiznal této lhůtě charakter lhůty hmotněprávní, a to prekluzivní.“ Kromě toho poukazuje dovolatel na to, že usnesení podle § 114b odst. 1 o. s. ř. může vydat pouze předseda senátu v rámci přípravy jednání, a nikoliv vyšší soudní úředník vydávající platební rozkaz. Nesprávný je podle názoru dovolatele též názor odvolacího soudu, že v daném případě nebyly splněny podmínky pro prominutí zmeškání lhůty podle § 58 odst. 1 o. s. ř. k podání odůvodnění odporu proti vydanému platebnímu rozkazu a k podání vyjádření, neboť v daném případě byly na straně žalovaného dány důvody omluvitelné (povodně v Plzni), pro něž byl zástupce žalovaného vyloučen z tohoto úkonu. Lze-li prominout zmeškání zákonných procesních lhůt, lze tím spíše prominout zmeškání soudcovských procesních lhůt. V opačném případě, zejména s ohledem na důvody nemožnosti podání vyjádření k odporu v uvedené lhůtě a současným uplatněním postupu podle ust. § 114b odst. 5 o. s. ř., by docházelo k nepřiměřeným tvrdostem. Navrhl, aby rozsudky soudů obou stupňů byly zrušeny a aby věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) postupoval podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2001 a po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 242 o. s. ř. a

nejprve se zabýval přípustností podaného dovolání.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu upravuje ustanovení § 237 o. s. ř.

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (písm. a/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, který soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (písm. b/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení písm. b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (písm. c/).

V posuzovaném případě žalovaný dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně; jedná se tedy o to, zda je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek a současně se musí jednat o právní otázku zásadního významu; způsobilým dovolacím důvodem je tedy důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu nesprávně vyložil, popř. ji na zjištěný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 153a odst. 1 o. s. ř., uzná-li žalovaný v průběhu soudního řízení nárok nebo základ nároku, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud podle tohoto uznání. Podle odst. 2 tohoto ustanovení rozsudek pro uznání nelze vydat ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2). Podle § 153a odst. 3 o. s. ř. rozsudkem pro uznání rozhodne soud také tehdy, má-li se za to, že žalovaný nárok, který je proti němu uplatňován, uznal (§ 114b odst. 5).

Podle § 114b odst. 1 o. s. ř. vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, může předseda senátu, s výjimkou věcí, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2), a věcí uvedených v § 118b a § 120 odst. 2, místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a), nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení.

K podání vyjádření určí lhůtu, která nesmí být kratší než 30 dnů od doručení usnesení. Podle odst. 2 tohoto ustanovení usnesení podle odst. 1 může být vydáno, i když soud rozhodl o věci platebním rozkazem. Lhůtu k podání vyjádření v tomto případě soud určí až ode dne podání odporu proti platebnímu rozkazu. Podle odst. 5 tohoto ustanovení jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na

výzvu soudu podle odst. 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen.

Námitka, že výzvu k vyjádření podle § 114b odst. 1 o. s. ř. nelze pojmout do výrokové části platebního rozkazu, nečiní rozhodnutí odvolacího soudu zásadně významným ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. pro právní otázku, jež dosud nebyla vyřešena nebo která je rozhodována rozdílně, popř. pro právní otázku vyřešenou odvolacím soudem v rozporu s procesními předpisy. Platební rozkaz (§ 172 o. s. ř.), jehož vydání žalobce navrhl, je svou podstatou rozhodnutím ve věci samé vydaným ve zkráceném řízení, jímž soud rozhoduje i o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky, případně o soudním poplatku. Již ze skutečnosti, že součástí výrokové části platebního rozkazu je i rozhodnutí o náhradě nákladů řízení, popř. o povinnosti zaplatit soudní poplatek, které má jinak povahu usnesení (není-li součástí výroku rozsudku), lze dovodit, že i usnesení podle § 114b odst. 1 o. s. ř. lze pojmout do výroku platebního rozkazu (srov. rozsudek NS ČR ze dne 16. 9. 2003, sp. zn. [32 Odo 616/2003](#), příp. rozsudek NS ČR ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. [28 Cdo 1555/2003](#)).

Protože v daném případě usnesení s výzvou podle § 114b odst. 1 o. s. ř., jež bylo pojato do výrokové části platebního rozkazu ze dne 14. 6. 2002, vydala vyšší soudní úřednice, je přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. založena pro právní otázku, která je uplatněna v dovolání a která v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud nebyla řešena, tj. zda je způsobilým předpokladem pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. usnesení podle § 114b odst. 1 o. s. ř. vydané vyšší soudní úřednicí.

Rozsah činnosti vyšších soudních úředníků v občanském soudním řízení byl v době vydání usnesení podle § 114b odst. 1 o. s. ř. ze dne 14. 6. 2002 upraven ustanoveními § 9, § 10, § 12 a § 13 zákona č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, ve znění zákona č. 152/1995 Sb. a zákona č. 62/1999 Sb.

Podle § 9 odst. 1 citovaného zákona vyšší soudní úředník může provádět úkony soudu prvního stupně v občanském soudním řízení v těchto věcech:

a) řízení o návrzích na vydání platebního rozkazu, a v těchto případech i rozhodování o opožděně podaných odporech a o zrušení platebního rozkazu, který nelze doručit,

b) řízení o dědictví, v němž není třeba nařídít jednání u soud a v němž nejde

1. o postup podle § 175k odst. 1 a 2 o. s. ř.,

2. o odnětí věci podle § 175zb o. s. ř.,

3. o vrácení věci podle § 175zd o. s. ř.,

4. o dědictví, v němž se tvrdí, že obecná cena je vyšší než 10 milionů Kč,

5. o dědictví, které se nachází v cizině, nebo

6. o dědictví po zůstaviteli, který byl cizím státním příslušníkem nebo který zemřel v cizině,

c) řízení ve věcech péče soudu o nezletilé a v opatrovnických věcech osob zbavených způsobilosti k právním úkonům nebo omezených ve způsobilosti k právním úkonům a osob nepřítomných nebo neznámých, v nichž není třeba nařídít jednání,

d) řízení o úschovách,

e) řízení o umoření listin,

f) řízení o výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky nebo prodejem movitých věcí, v němž není třeba

nařídít jednání,

g) řízení ve věcech obchodního rejstříku,

h) smírčí řízení,

i) řízení o určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů.

Podle odstavce 2 tohoto ustanovení nestanoví-li zvláštní zákon jinak, může vyšší soudní úředník provádět v občanském soudním řízení tyto úkony soudu:

a) sepisování podání soudu včetně návrhů,

b) vyřizování dožádání s výjimkou dožádání ve styku s cizinou,

c) odstraňování vad podání,

d) rozhodování o vrácení složených záloh,

e) rozhodování ve věcech soudních poplatků, včetně rozhodování o zastavení řízení z důvodu nezaplacení poplatku a zrušení

uvedeného rozhodnutí, s výjimkou případů, kdy uložení povinnosti zaplatit poplatek souvisí s rozhodnutím ve věci samé.

Podle § 10 citovaného zákona nestanoví-li zvláštní zákon jinak, může podle povahy věci předseda senátu v občanském soudním řízení pověřit vyššího soudního úředníka provedením těchto úkonů soudu:

a) zajištěním důkazu před zahájením řízení,

b) přípravou jednání podle § 114 odst. 2 písm. a) a c) o. s. ř.,

c) úkony soudu prvního stupně před předložením odvolání,

d) úkony soudu prvního stupně před předložením dovolání,

e) rozhodováním o pořádkové pokutě,

f) rozhodováním o svědečném, znalečném a tlumočném,

g) rozhodováním ve věcech soudních poplatků včetně rozhodování o zastavení řízení z důvodu nezaplacení poplatku a zrušení

uvedeného rozhodnutí v případech, kdy uložení povinnosti zaplatit poplatek souvisí s rozhodnutím ve věci samé,

h) úkony v řízení o dědictví, které není uvedeno v § 9 odst. 1 písm. b), s výjimkou jednání u soudu a rozhodování ve věci samé,

i) úkony ve věcech péče soudu o nezletilé a v opatrovnických věcech osob zbavených způsobilosti k právním úkonům nebo

omezených ve způsobilosti k právním úkonům a osob nepřítomných nebo neznámých, v nichž je třeba nařídit jednání, s výjimkou

jednání a rozhodování ve věci samé,

j) úkony v řízení o výkonu rozhodnutí, v nichž je třeba nařídit jednání, s výjimkou jednání a rozhodování ve věci samé,

k) úkony v řízení konkurzním a vyrovnacím s výjimkou jednání a s výjimkou usnesení o prohlášení konkurzu.

Podle § 12 citovaného zákona předseda senátu může pověřit vyššího soudního úředníka samostatným provedením úkonů v jiné činnosti soudu uvedené v § 352 o. s. ř. Podle § 13 citovaného zákona vyšší soudní úředník je oprávněn vydávat v souvislosti s občanským soudním řízením a s trestním řízením úřední potvrzení o skutečnostech známých ze spisu, vyhotovovat statistické listy a provádět další práce v oboru statistiky. Je též oprávněn vydávat úřední opisy, výpisy nebo potvrzení z obchodního rejstříku.

Jestliže ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. stanoví, že usnesení o uložení povinnosti žalovanému podat písemné vyjádření ve věci může v případech, kdy to vyžaduje povaha věci nebo okolnosti případu, vydat předseda senátu, a z citovaných ustanovení § 9, § 10, § 12 a § 13 zákona o vyšších soudních úřednících v uvedeném znění nevyplývá, že by zmíněné usnesení byl oprávněn vydat též vyšší soudní úředník, je zřejmé, že v daném případě soud prvního stupně při vydání usnesení podle § 114b odst. 1 o. s. ř., jež je součástí výroku platebního rozkazu vydaného dne 14. 6. 2002, pochybil při aplikaci procesních předpisů, když toto usnesení vydala vyšší soudní úřednice.

Fikce uznání nároku žalovaným podle § 114b odst. 5 o. s. ř. tudíž nenastala, takže nebyly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. Za tohoto stavu se dovolací soud již nezabýval dalšími námitkami žalovaného uplatněnými v dovolání.

Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, není správný. Dovolací soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek zrušen a věc byla vrácena Okresnímu soudu v Rokycanech k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).